

Sir Arthur Conan Doyle

LES AVENTURES
DE
SHERLOCK HOLMES

Relats, I

Traducció i apèndix de Xavier Zambrano

Epíleg de Josep Lluís Martín Berbois

El cercle

de VIENA

LA LLIGA DELS PÈL-ROJOS

Havia decidit de fer una visita al meu amic, el senyor Sherlock Holmes, un dia de tardor de l'any passat, i vaig trobar-me'l entregat de ple a una animada conversa amb un cavaller d'edat avançada, molt gras, de rostre congestionat i cabells d'un roig encès. Després de disculpar-me per la meva intrusió tenia intenció de marxar, però Holmes m'estirà dins la cambra i tancà la porta al meu darrere.

—No podíeu haver triat un millor moment per venir, amic Watson —digué cordialment.

—M'ha semblat que estàveu ocupat.

—Ho estic. I molt.

—Aleshores, puc esperar a la cambra del costat.

—De cap manera. Senyor Wilson, aquest cavaller ha estat el meu company i col·laborador en molts dels meus casos més reeixits, i no tinc cap dubte que em serà de gran utilitat també en el seu cas.

L'home gras es mig aixecà de la butaca i féu una reverència a tall de salutació, adreçant-me una mirada encuriosida dels seus ulls menuts, encerclats de sacsons.

—Acomodeu-vos al sofà mateix —digué Holmes recalcant-se a la seva cadira de braços i unint les puntes dels dits com té costum de fer quan està pensívol—. Sé prou bé, estimat Watson, que compartiu la meva fal·lera per tot allò que sigui desacostumat i aliè a les convencions i a la rutina abassegadora de la vida quotidiana. Per saber que en gaudiu només cal veure l'entusiasme que us ha mogut a fer-ne la crònica i, val a dir, a embellir una mica tantes d'aquestes meves petites aventures.

—En efecte, els vostres casos sempre em desperten un viu interès —vaig dir.

—Deveu recordar, doncs, el que vaig dir l'altre dia, just abans d'ocupar-nos del problema de la senyoreta Mary Sutherland: si volem trobar efectes estranys i combinacions inversemblants, és en la vida mateixa on cal cercar-los, per tal com sempre resulta més xocant que qualsevol esforç de la imaginació.

—Una afirmació que vaig prendre'm la llibertat de qüestionar.

—Ho recordo, doctor, però tard o d'hora sereu del meu parer, altrament seguiré aclaparant-vos amb un de vessall de fets fins que la vostra pensa cedeixi i admeti que tinc raó. El senyor Jabez Wilson, aquí present, ha tingut la bondat de visitar-me aquest matí i ha començat a explicar-me una història que promet ser una de les més singulars que he escoltat en força temps. M'heu sentit dir que les coses més estranyes sovint no guarden relació amb grans crims, sinó amb menuderies, i que algunes vegades fins i tot conviden a dubtar si en efecte s'ha comès un crim real. Pel que he escoltat fins ara, és impossible d'afirmar si el cas present és o no un afer criminal, però el curs dels esdeveniments és sens dubte un dels més singulars que mai hagi escoltat. Tal vegada, senyor Wilson, faria el favor de recomençar la seva explicació? Li ho demano no només perquè el meu amic, el doctor Watson, no ha escoltat la part inicial, sinó també perquè la peculiar naturalesa de la història alimenta el meu desig d'escoltar dels seus llavis cada ínfim detall. Per regla general, quan escolto les primícies dels esdeveniments sóc capaç de guiar-me per un reguitzell de casos semblants que em vénen a la memòria. En aquest cas, però, he d'admetre que els fets són, fins on sóc capaç d'albirar, únics.

El corpulent client s'estarrufà en una mostra de cert orgull, i tragué un diari brut i arrugat de l'infern de la seva levita. Mentre passava la vista per la columna dels anuncis, amb el front acalat

i el diari estès sobre els genolls, vaig aprofitar per observar aquell home i així provar, imitant els mètodes del meu company, de llegir-hi els indicis que podien deduir-se de la seva vestimenta o aparença.

Tanmateix, no vaig treure gaire suc de la meva inspecció. El nostre visitant presentava tots els trets característics del comerciant britànic mitjà: obès, pompós i beneït. Duia uns pantalons grisos, força balders, de quadres negres i blancs; una levita negra no especialment neta, descordada; una armilla insulsa amb una cadena de rellotge daurada, estil príncep Albert, i una peça metàl·lica que li penjava com a ornament. Un barret de copa esfilagarsat i un abric marró força tronat amb el coll de seda corrugada jeien a la cadira del seu costat. Comptat i debatut, en aquell tipus no hi havia res de remarcable fora de la seva cabellera d'un roig flamíger i una expressió apesurada i malcontenta al rostre.

Els ulls vius de Sherlock Holmes captaren la meva ocupació i brandà el cap amb un somriure en adonar-se de les meves mirades exploratòries.

—Més enllà dels fets evidents que ha fet treballs manuals durant un temps, que pren rapè, que és maçó, que ha estat a la Xina, i que en els darrers temps ha escrit força, no puc deduir-ne res.

El senyor Jabez Wilson se sobresaltà a la cadira i quedà amb el dit índex al diari, però els ulls clavats en el meu company.

—En nom del cel, com rediantre ho sap, tot això, senyor Holmes? —preguntà—. Com sap, per exemple, que he fet feines manuals? És tan cert com s'ha dit missa avui que vaig començar fent d'ajudant de mestre d'aixa.

—Les seves mans, benvolgut senyor. La seva dreta és força més gran que l'esquerra. L'ha feta servir molt i els músculs estan més desenvolupats.

—Bé, i el tema del rapè i la francmaçoneria?

—No insultaré la seva intel·ligència, sobretot tenint en compte que, contra les estrictes normes de la seva societat, porta una agulla amb l'escaire i el compàs.

—Ah, és clar. Ho havia oblidat. I el tema d'escriure?

—Quina altra cosa podrien significar cinc polzades de boca-màniga dreta tan relluent i el colze esquerre desgastat de recolzar-lo a l'escriptori?

—I això de la Xina?

—El peix que s'ha tatuat just a sobre del canell dret només pot haver estat fet a la Xina. He estudiat una mica els tatuatges, fins i tot he contribuït a la literatura sobre el tema. Aquesta manera d'entintar les escames dels peixos d'un rosa suau és exclusiva de la Xina. Quan per afegitó veig que porta una moneda xinesa penjant de la cadena del rellotge la qüestió esdevé encara més fàcil.

El senyor Jabez Wilson esclafí a riure.

—Rediable! —digué—. Pensava que havíeu fet una gran cosa, però ara veig que al capdavall no n'hi havia per tant.

—Començo a pensar, Watson, que cometo un error quan m'explico. «*Omne ignotum pro magifico*», que deia aquell; la meva reputació se'n ressentirà si sóc així de sincer. No troba l'anunci, senyor Wilson?

—Sí, ara l'he trobat —respongué amb el dit molsut i rosadenc plantat a mitja columna—. És aquí. Això és el que va iniciar-ho tot. Llegeixi'l vostè mateix, senyor.

Vaig agafar el diari que m'allargava i vaig llegir-hi el següent:

A LA LLIGA DELS PÈL-ROJOS. Segons les disposicions del llegat del difunt Ezekiah Hopkins, de Lebanon, Pennsilvània, EUA, comuniquem que actualment hi ha una vacant oberta que procurarà a un membre de la Lliga un salari de quatre lliures setmanals

a canvi de serveis purament nominals. Tots els homes pèl-rojos, en bon estat de salut física i mental, d'una edat superior a vint-i-un anys compleixen els requisits. El dilluns a les onze en punt presenteu la vostra candidatura en persona al senyor Duncan Ross, a les oficines de la Lliga, al núm. 7, Pope's Court, carrer Fleet.

—Què rediable significa això? —vaig exclamar després de rellegir d'un cap a l'altre aquest extraordinari anunci.

Holmes va riure per sota el nas i va belluguejar a la cadira com sol fer quan està animat.

—Se surt una mica dels camins fressats, oi? —digué—. I ara, senyor Wilson, tornem a la casella de sortida, expliqui'ns-ho tot sobre vostè, el seu entorn i l'efecte que aquest anunci ha tingut en la seva vida. Abans que res, Watson, fixeu-vos en el diari i la data.

—És el *The Morning Chronicle* del 27 d'abril de 1890, tot just fa dos mesos.

—Això mateix. Si us plau, senyor Wilson...

SUMARI

UN ESCÀNDOL A BOHÈMIA	9
LA Lliga DELS PÈL-ROJOS	39
UN CAS D'IDENTITATS	69
EL MISTERI DE LA VALL DE BOSCOMBE	91
LES CINC LLAVORS DE TARONJA	123
L'HOME DEL LLAVI ARROMANGAT	149
EL ROBÍ BLAU	181
LA BANDA DELS PICS	207
EL DIT GROS DE L'ENGINYER	239
L'ARISTÒCRATA CONCO	267
LA DIADEMA DE BERILS	295
LA FINCA COPPER BEECHES	327
LES PRIMERES TRADUCCIONS DE SHERLOCK HOLMES, per Josep Lluís Martín Berbois	359
GABINET DE CURIOSITATS HOLMESIANES, per Xavier Zambrano	375